

## Suksi suolle

Julkaistu kirjassa

Markus Tuormaa: Puusta tehty - veistäen, vuollen, taivuttaen. Metsäkustannus 2007.



Suolammen rannat kimmeltävät houkuttelevina. Mitenkä tuonne pääsisi, hyllyvän rahkasammalpatjan reunaan? Suoretkellä jää usein kaunein, ja samalla upottavin, rahkasammalniemeke saavuttamatta.

Löytääkseni tutulta pikkusuolta jotakin ennen saavuttamatonta, ryhdyin taivuttelemaan suosuksia. Valikoin tiheästä näreiköstä ohuiksi ja tasapaksuiksi kasvaneita pikkukuusia. Kuorin ne huolellisesti ja taivutin latvapää.

Taivutusta voi helpottaa hauduttamalla latvoja aluksi padassa kuumassa vedessä tai, kuten puunkanninta tehtäessä, märkiin vaatteisiin käärittynä vaikka saunan lauteilla. Itse sain kuitenkin puut taipumaan sellaisenaan, kun taivutin ne tuoreeltaan. Jätin taivutetut karahkat puuvajan oviaukkoon pakotettuina viikoksi kuivumaan ja muotoa ottamaan.

Työtä jatkaessani vuolin puukolla oksantyngät tasaisiksi ja veistin suksiin sopivat pälslaudat. Naulasin pälslaudat näreisiin niin, että taivutetut latvat osuivat kohdakkoin muodostaen suksien kärjet.

Koska sukset kastuvat usein suolla, voi taivutus vähitellen suoristua. Siksi näreitten päät on hyvä sitoa vitsaksella pälslautaan. Samalla latvojen ympärille tulee lenkki, joka sitoo ne toisiinsa. Latvat voi myös naulata toisiinsa varovasti pienellä naulalla.

Tuumasin, että suosuksien siteeksi on parasta tehdä vanhanaikainen mäystin. Sen saa helpommin jalasta irti kuin nykyaikaisen suksisiteen, jos sukki sattuu juuttumaan suonsilmäkkeeseen. Löin pälslaudan reunoihin rautalenkit vitsasmäystintä varten. Mäystimeen käytin hiukan ohuempaa vitsasta kuin kärkiä pälslautaan yhdistävää sidosta tehdessäni.

Aloin punomisen toisen rautalenkin ympäriltä. Tehtyäni saapasta varten sopivan lenkin, pujotin vitsaksen molemmat päät toisesta rautalenkistä ja jatkoin punomista takaisinpäin aiemmin tekemäni punoksen ”laaksokohtiin”. Lopuksi pujotin vitsasten päät punoksen sisään.

### **Latu sammalikossa**

Panin sukset suon laidassa jalkaani. Sauvaksi voi karsia ohuen männyn ja jättää siihen latvatupsun sommaksi. Sauva ei kuitenkaan ole välttämätön. Lähdin hiihtelemään upottavimpiin paikkoihin. Suksin yli pienestä silmäkkeestä. Vaikka jalka upposi saappaanvarren mitan, nousivat taivutetut näreenlatvat taas näkyviin rahkasammalpatjan reunalle.

Kuoritut näreet luistivat sammalta pitkin. Taakse jäi lähes huomaamaton latu hieman painunutta sammalta. Sukset kantoivat suolammen rahkasammalniemeen, jossa eriväriset sammalet tuntuivat kuin kurkottavan lammen tyynen pinnan päälle. Sammalpatja lainehti, ja sukset huojuivat jalkojen alla kuin kanootti. Laineet jatkuivat hentoina lammen peilipinnassa.

Mietin, miten suomalaisten puheessa korostuu suon erilainen luonne metsään verrattuna. *Suolla* kulkemisesta käytetään samaa sijamuotoa kuin *järvellä* soutamisesta. Taivutusmuoto korostaa, että ollaan suon tai järven *pinnalla*. Metsässä taas ollaan *metsässä*, eli metsän *sisässä*. Jos suosta sanoisi samoin, silloin *tarpoisi suossa*, mikä on aika kielteinen ilmaus. Tuolloin kulkija on uponnut liian syvälle suon sisään.

Suon ja järven samankaltaisuutta kuvastaa esimerkiksi vuonna 1928 Rääkkylästä talletettu

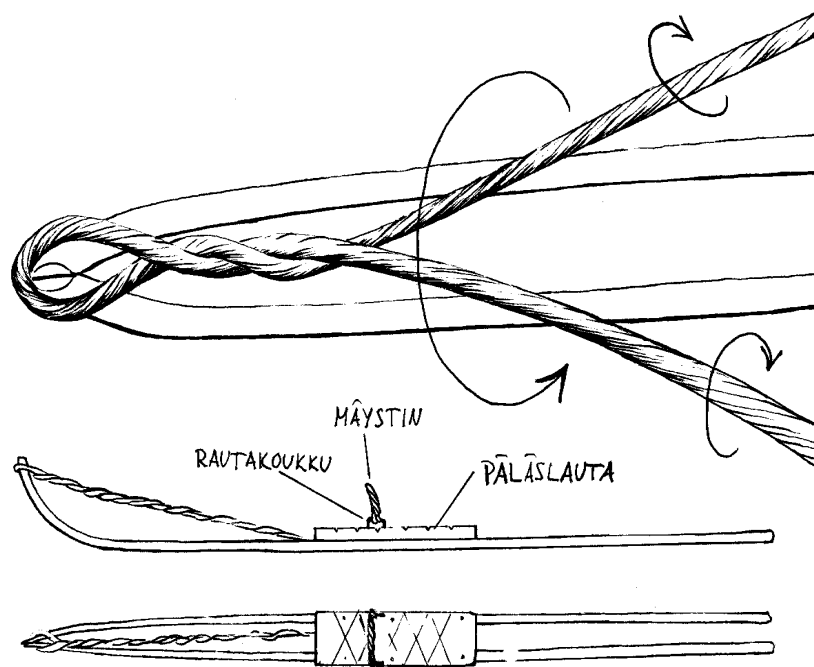
sananparsi ”Tästähän ei pääse suksin ei venein”. Näin sanottiin suon kohdasta, joka oli niin löysä, ettei siitä päässyt suksilla yli, mutta ei kuitenkaan tarpeeksi vetinen soutamiseen.

## Suksista suosukset

Entisinä aikoina suosuksia käytettiin suoheinää niitettäessä. Suolle voitiin mennä myös tavallisilla suksilla, mutta ne vettyvät pian ja juuttuvat sammaleeseen helpommin kuin keskeltä avoimet suosukset. Kansatieteilijä Toivo Vuorelan mukaan suosukset on kehitelty tavallisista suksista. Niitä vain paranneltiin suolla liikkumiseen sopiviksi.

Kerran kuulin erään nykyajan retkeilijäseurueen varustautuneen heinäkuiselle suoretkelle hiihtosuksilla. Sama ajatus juolahtaa niin nykyretkeilijän kuin entisajan heinäniittäjän mieleen.

Suosuksien sukulaisista lumikengistä on tullut muodikas retkeilyväline eri puolilla maailmaa. Suomalaiset suosukset vetäisivät hyvin niille vertoja. Meikäläisen maiseman soisuuten nähden ei liene ihme, että suosukset ovat supisuomalainen liikkumisväline. Tiettävästi niitä ei ole käytetty missään muualla maailmassa.



Suosuksi tehdään kahdesta taivutetusta kuusenrangasta, jotka naulataan päläslaudan pohjaan. Suksien sopiva pituus on 180 senttiä, mutta kuivemmalla suolla riittää lyhyemmätkin. Rangat voivat olla paksummasta päästään 3–3,5 senttiä ja ohuemmasta 1,5–2 senttiä. Päläslaudan leveydeksi sopii 12 senttiä. Se kiinnitetään joko suksien keskelle tai rankojen tyvipuolen voi jättää hiukan kärkipuolta pidemmäksi.

Kuusten taivutetut päät on hyvä sitoa vitsasköydellä kiinni päläslaudan etureunaan, jotta taivutus ei oikenisi suksen kastuessa. Valmistelin vitsaksen aluksi kiertämällä, samalla tavoin kuin esimerkiksi saunavihtaa tehtäessä. Vitsaksen on hyvä olla paksummasta päästään vähintään sentin paksuinen, jotta sen voi naulata parilla pienellä naulalla päläslautaan. Paksumpi pää jätetään naulaamisen vuoksi kiertämättä.

Vitsaksen keskikohta käännetään lenkille taivutettujen kuusenkarahkojen päiden ympärille ja vitsasta aletaan punoa kuin köyttä. Vitsaksen itsensä ympärille tehtyjä kierroksia kiristetään samalla, kun vitsaksen puolikkaita punotaan toistensa ympärille. Vitsaksen itsensä ympäri tehtyjen kierteiden ja valmiin köyden kierteiden on oltava vastakkaissuuntaisia.

Mäystimeen riittää ohuempi vitsas. Aloitin punomisen samalla tavoin kuin suksien kärkiin vitsasta punottaessa, mutta tein punoksesta moninkertaisen.



*Kuivattelin taivutettuja näreitä puuvajan oviaukkoon naulattuina viikon päivät.*



*Tein pälslaudan pohjaan kourutaltalla matalat urat, jotta kuusenrangat pysyisivät tukevammin paikallaan.*



*Naulasin pälslaudan kuusenrankoihin ja löin sen reunoihin nauloista taivutetut rautakoukut mäystintä varten. Naulojen kannat voi tahkota teräviksi. Pälslaudan pintaan taltatut urat vähentävät saappaan liukumista laudan pinnalla.*



*Punoin mäystimen vitsasköytenä. Aloitin toisesta rautakoukusta ja tehtyäni köyttä saappaan yli riittävän lenkin pujotin vitsaksen päät toisen rautakoukun läpi ja jatkoin punomalla vitsaksen päitä köyden "laaksokohtiin".*



*Suosuksilla pääsee yli pienestä silmäkkeestäkin.*